יו"ד סי׳ רמו סעיף י:

ל ב מינ׳ מ״נ מהלכום מ״ם

הלכה ה טוש"ע י"ד סי רמב סעיף יו: ד ג טוש"ע א"ח סי' קנה

:סעיף א

מוסף רש"י

א) [יומא כט.], ב) [שם איתא בעלה], ג) [ל"ל אלעור], ד) ול"ל אלעורו. ה) וליתא ני ל מלפת], ש) [פימה בילקוט וכן מוכרח], ו) [עי' מוס' שבת י. ד"ה דין], ז) ע"ז יט. ע"ש, ק) ול"ל רבא], ע) [שם. ע"ש], י) [ל"ל רבא], ל) [ל"ל עבידתה עי' תוס' ע"ו יט. בפילמה) עיין בע"י ד"ה אנא], () עיין בע"י וחמצא שם גי' שונות בזה העניו. מ) יומא לו. מס׳ ד״א פ"ד, () [ל"ל דליפסוק], ס) [ע" שבת קד. סימנין עשה בתורה], ע) [ל"ל לעור], כי [חולין לא.], א' (נייל ומשים), ק' [שייך ל' (נייל ומשים), א' [שייך

תורה אור השלם 1. אַיֶּלֶת אֲדָבִים וְיַעֲלַת חו דדיה ירור בכל עת

לדף נה.],

2. רכבי אתנות צחרות 2. וְּבָבֵי צָּנוּנְנוּוֹ נְּיוֹ וְוֹהֹלְבֵי עַל ישְׁבֵי עַל מִדִּיוֹ וְהֹלְבֵי עַל דֶּרֶךְ שִׁיחוּ: שופטים הי .3 לא יחרר רמיה צידו יָהוֹן אָדָם יָקֶר חָרוּץ: משלי יב כז משלי יב כז

4. הוֹן מהַבֵּל יִמִעָט וִקֹבֵץ

.5 ועתה כתבו לכם את לַבְּינְה בְּוֹעה לְעַרְ הַ הַוֹּאת וְלְמְּרָה בְּינָה לְיִבְּינָה לְיִבְּינָה לְיִבְּינָה לְיִבְּינָה לְיִבְּינָה לְיִבְּינַה בְּינַה לְיִבְּינַה בְּינַה לְיִבְּינַה בְּינַה לְיִבְּינַה בְּינַה לְיִבְּינַה בְּינַה בְּינָה בְּינַה בְּינַה בְּינַה בְּינַה בְּינַה בְּינַה בְּינַה בְּינָה בְּינַה בְּינַה בְּינְה בְּיִבְּיִב בְּיִבְּים בְּיבְּים בְּיבְיב בְּיִבְּים בְּיִבְּים בְּיבְּים בְּיבְּים בְּיבְּים בְּיבְיב בְּיבְיב בְּיבְּים בְּיבְּים בְּיבְּים בְּיבְּיבְּים בְּיבְּים בְּיבְיב בְּיבְּיב בְּיבְיב בְּיבְיב בְּיבְיב בְּיבְיב בְּיבְיב בְּיבְיב בְּיבְּים בְּיבְיב בְּיבְּיב בְּיבְיב בְּיבְּיב בְּיבְיב בְּיבְיב בְיבְיב בְּיבְּיב בְּיבְיב בְּיבְיב בְּיבְיב בְּיבְיב בְּיבְיב בְּיבְּיב בְּיבְּיב בְּיבְיב בְּיבְיב בְּיבְיב בְּיבְּיב בְּיבְיבְּיב בְּיבְּיב בְּיבְיבְּיב בְּיבְיב בְּיבְיב בְּיבְיב בְּיבְיב בְיבְּיב בְּיבְיב בְּיבְיב בְּיבְיב בְּיבְיב בְּיבְיבְּיב בְּיבְיב בְּיבְיבְיב בְּיבְיבְיבְיבְיב בְּיבְיבְיב בְּיבְיבְיב בְּיבְיבְיב בְּיבְיבְיב בְּיבְיבְיב בְּיבְיבְיב בְּיבְיבְיב בְּיבְיבְיב בְּיבְיבְיבְיב בְּיבְיב בְּיבְיבְיב בְּיבְיבְיבְיב בְיבְיבְיב בְיבְיבְיב בְיבְיבְיב בְיבְיבְיב בְּיבְיבְיב בְיבְיב בְיבְיבְיב בְּיבְיבְיב בְיבְיב בְיבְיבְיב בְיבְיבְיב בְיבְיבְיב בְּיבְיבְיבְיב בְּיבְיבְיב בְּיבּיב בְּיבְיבְיבְיב בְּיבּיבְיב בְּיבְיבְּיב בְיבּיב בְּיבְיבְיבְיב בְּיבּיבְיבְיבְיבּיב בְּיבְיבְיבְיב בְּיבְיב בְּיבְיבְיבְיב בְּיבּיבְּיב בְּיבּיבְיב בְּיבּיבְיב בְּיבּיב בְּיבּיב בְּיבְיבּיב בְּיבְיבּיב בְּיבּיב בְּיבְיבְיבְיבְיבְיבְיב בְיבְיבְיב בְּיבְיבְיב בְּיבְיב בְּיבְיבְיבְיבְיבְיבְיב בְיבְיב ישראל: דברים לא יט ואלה הַמִּשַׁפַּטִים

שמות בא הציבי לך ציגים שמי לך תמרורים שתי לבך למסלה דֶּרָף הָלְבִּתְ שׁוּבִי בתולת יִשְׂרָאֵל שׁבִּי אֶל

8. ועברו העברים בארע וְרָאָה עֶצֶם אָדְם וּבְנָה אָצְלוֹ צִיּוּן עַד קָבְרוּ אֹתוֹ אָצְלוֹ צִיּוּן עַד קָבְרוּ אֹתוֹ הַמְקַבְּרִים אֶל גֵּיא הֲמוֹן אָתְ וֹמֹדָע לַבִּינֶה תִקְּרָא: משלי ז ד

הגהות הב"ח

(א) גמ' אשר תשים לפניהם וליעיילו כולן וי כולהו ממשה: (ב) ד"ה נכנס אהרן וכו' בשעת שמיעתן היו יו (ג) ד"ה וליעיילו מרישא וישנה לכולן ארבע פעמים ולילף ממשה ד' זמנין . וליעיילו בניו כנ"ל והוא וכו׳ לימין משה הס"ד: וכר לינון בישור וכר דמלוה (ה) ד"ה בעיוה וכר דמלוה בשוקא הס"ד: (ו) ד"ה סימנין וכו׳ שיש בהש״ם נירסא וסימניה נפיהס: (1) ד"ה עשו וכו' עתים לתורה לתלמידיכם:

רבינו חננאל (המשך) ד׳ פעמים. הלמד מהדיוט על אחת כמה וכמה. ר"ע אומר חייב אדם לשנות לתלמידו ולמדה את

כל זמן שממשמש בה מוצא בה האנים. שאינן מתבשלין בבת אחת אלא היום מעט ולמחר מעט וכל שעה ראוי לאכול מהן: שמעלה חן על לומדיה. שהכל מנשאין אותו ותורתו נותנת לו תן: באהבסה סשגה סמיד. בשביל אהבתה תעשה עלמך שוגה ופתי להניח עסקיך ולרוך לדבר הלכה: לא יחרוך. נוטריקון דריש ליה לא יחיה ולא יאריך: לייד רמאי. שמרבה בגירסא ואינו מחזר עליה: ורב ששם אמר. אין זה רמאי אלא שוטה והקובץ על יד הוא הרמאי וערום בדבר והוא יחרוך כלומר יתקיים בידו כנייד הרמאי שמשבר גף ראשון ראשון כשהוא לוכדו שלא

בו מוצא בו חלב אף דברי תורה כל זמן

שאדם הוגה בהן מוצא בהן מעם באהבתה

תשגה תמיד כגון רבי י (אליעזר) בן פדת

אמרו עליו על רבי י (אליעזר) שהיה יושב

יברח הוא חורך עופות ואוכלן וקרא אתמוהי מתמה לא יחרוך לא יללה ויאכל: אנא עבדתה וקיימתיה. לקבוץ על יד וחורתי עליה עד שהחוקתי בה ואח"כ חזרתי ושמעתי אחרת: כיפד סדר המשנה. כילד למדו ישראל מורה שבעל פה: נכנם אהרו. וישב לפני משה כדכתיב (ישעיה ל) והיו עיניך רואות את מוריך וכן כולם בשעת שמועתן (כי כולן יושבין לפניו: ישב לשמחל משה. דתניאם המהלך לימין רבו הרי זה בור וכ״ש יושב בותן שחין שני לישב בשמחל: ושנה להן פירקן. אותו פרק עלמו ששנה לאהרן: אהרן לימין משה חוזר. אחרי ששמעו בניו ויש שני לישב בשמחל משה כבוד הוא לאהרן ולמשה להיות אהרן שהוא גדול בא ויושב בימין: ומה חהרן ששמע ממשה כו'. ומסתייעא מילתא להתקיים בלבו להבין מהר אפ״ה שמע ד' פעמים: להרחות לו פנים. ללמדו לתת טעם בדבריו בכל אשר יוכל ולא יאמר כך שמעתי הבן אתה הטעם מעלמך וחבירו בפרק רחשון (דף יג:) שהיה אומר על טמא טהור ומראה לו פנים: אשר משים לפניהם. ולא כתיב אשר תלמדם לריך אתה לסדר ולשום לפניהם טעם המיישג תלמודם: וליעיילו כולן (ג) ברישה ולילפו ממשה. ד׳ זימנין: וליעיילו בניו ולילפו מאהרן. ד' זימנין וכן כולן: משום טרחא דאהרן. דמתחילה דיחיד הוה לא סגי דלאו לשמאל יתיב וכי הדור עיילו אינך איכא טרחא לאוקומיה ולאהדוריה לימין (יי: ד' מחה ומני. כל פירהא מקמי דליגמר: בעיוה. לר' פרידא למלתא דמלוה (ם): נפק בת קול ואמר. לר׳ פרידה: סימנין. סימני השמועות זו אחר זו וסימני חכמים כדרך שיש בהש"ס (ו ותשים) גירסא דסמניה

העם אחד נסתלק משה ושנה להן אהרן פירקו נסתלק אהרן שנו להן בניו פירקן נסצא ביד הכל ארבעה מכאן א"ר בפיהם: עשו מועד לחורה. קבעו עתים : לתלמידיכם שידעו עת לבא ולשנות אליעזר חייב אדם לשנות לתלמידו ארבעה פעמים וקל וחומר ומה אהרן שלמד מפי משה ומשה מפי הגבורה כך הדיום מפי הדיום על אחת כמה וכמה ר"ע אומר א מנין שחייב אדם לשנות לתלמידו עד שילמדנו שנאמר זולמדה את בני ישראל ומניין עד שתהא סדורה בפיהם שנאמר שימה בפיהם ומניין שחייב להראות לו פנים שנאמר ° ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם © ® וליגמרו כולהו ממשה כדי לחלוק כבוד לאהרן ובניו וכבוד לזקנים וניעול אהרן וניגמר ממשה וליעיילו בניו ליגמרו מאהָרן וליעיילו זקנים ולילפו מבניו וְליזֹלְו וליגמרינהו לכולהו ישראל כיון דְמשה מפי הגבורה גִמר מסתייעא מלתיה אמר מר רבי יהודה אומר לעולם אהרן לימין מְשה חוזר כמאן אזלא הָא 🌣 דתניא בְּ שלשה שהיו מהלכין בדרך הרב באמצע וגדול בימינו וקטן בשמאלו לימא רבי יהודה היא ולא רבנן אפילו תימא רבגן משום מירחא דאהרן רבי פרידא הוה ליה החוא תלמידא דהוה תני ליה ארבע מאה זימני וגמר יומא חד בעיוה למלתא דמצוה תנא ליה ולא גמר א"ל האידנא מאי שנא א"ל מדההיא שעתא דא"ל למר איכא מילתא דמצוה אסחאי לדעתאי וכל שעתא אמינא השתא קאי מר השתא קאי מר א"ל הב דעתיך ואתני ליך הדר תָנא ליה ד' מאה זימני [אחריני] נפֿקא בת קלא וא"ל ניחא ליך י דליספו לך ד' מאה שני או דתיזכו את ודרך לעלמא דאתי אמר רב חסרא יש און תורה מור לתלמא דאתי אמר להן הקב"ה תנו לו זו וזו אמר רב חסרא יש און תורה נקנית אלא בסימנין שנאמר שימה בפיהם אל תקרי שימה אלא סימנה שמעה רב תחליפא ממערבא אזל אמרה קמיה דר' אבהו אמר אתון מהתם מתניתו לה אנן מהכא מתנינן לה י הציבי לך ציונים שימי לך וגו' עשו

ציונים לתורה ומאי משמע דהאי ציון לישנא דסימנא הוא דכתיב ³ וראה עצם אדם ובנה אצלו ציון ר^{' ש} אליעזר

אמר מהכא ° אמור לחכמה אחותי את ומודע לבינה תקרא י עשה מודעים לתורה רבא אמר עשה מועדים לתורה

והיינו ישראל. ומניין שחייב לסדרה בפיו שנא' שימה בפיהם. ומנין שחייב להראות לו פנים כדי המשפטים אשר תשים לפניהם. אין תורה ניקנית אלא בסימנים. שנאמר שימה בפיהם, סגנה בסימנין. כיוצא בו הציבי לך ציונים עשו ציונים לתורה. ר' אלעור אומר ומודע לבינה תקרא, עשה מיודעין לתורה. רבא אמר עשה מודיעין לתורה. ר' פרידא היה מתני ת' זימני לתלמידיה כו'. תניא כשמהלכין בדרך, באמצע מהלך הרב והגדול מימינו והקטן משמאלו. וכן מצינו במלאכים שבאו אל אברהם אבינו מיכאל באמצע גבריאל מימינו ורפאל משמאלו.

כל זמז שאדם ממשמש בה מוצא בה תאנים בתרא דמגילה (דף כו:) שאלו אף דברי תורה כל זמן שאדם הוגה בהן מוצא בהן מעם א"ר שמואל בר נחמני מאי דכתיב י אילת אהבים ויעלת חן וגו' למה נמשלו דברי תורה לאילת לומר לך 6 מה אילה רחמה צר וחביבה על 9 בועלה כל שעה ושעה כשעה ראשונה אף דברי תורה :ארבע מאות שנה חביבין על לומריהן כל שעה ושעה כשעה ראשונה ויעלת חן שמעלת חן על לומדיה פגום. נראה דפגום אחד י דדיה ירווך בכל עת למה נמשלו דברי תורה כדד מה דד זה כל זמן שהתינוק ממשמש

יוצא כמין היה בית אחד יוצא כמין נמי רואין כאילו היה פגום אחר כנגדו ומותחין חוט עליהן ולא שמותחו בחוט באלכסון מן הפגום עד רחש הח' של העיר דהח רחבה מן הלד האחד רואין אותה כאילו שוה ועגולה כאילו היתה מרובעת השתא פריך שפיר השתח פגום חחד כו': עיר

ועוסק בתורה בשוק התחתון של ציפורי וסדינו מומל בשוק העליון של ציפורי ס (תניא) א"ר יצחק בן אלעזר פעם אחת בא אדם ליטלו ומצא בו שרף תנא דבי רב ענן מאי דכתיב י רוכבי אתונות צחורות יושבי על מדין [והולכי על דרך שיחו] רוכבי אתוגות אלו תלמידי חכמים שמהלכין מעיר לעיר וממרינה למדינה ללמוד (בו) תורה צחורות שעושין אותה כצהרים יושבי על מדין שדנין דין אמת וולאמיתו והולכי אלו בעלי מקרא על דרך אלו בעלי משנה שיחו אלו בעלי תלמוד שכל שיחתו דברי תורה ° אמר רב שיזבי משום רבי אלעזר בן עזריה מאי דכתיב לא יחרוך רמיה צידו לא יחיה ולא יאריך ימים צייד הרמאי רב ששת אמר צייד הרמאי יחרוך כי אתא רב דימי אמר משל לצייד שצד צפרים אם ראשון ראשון משבר כנפיו משתמר ואם לאו אין משתמר אמר ® (רבה) אמר רב מחורה אמר רב הונא יי מאי דכתיב י הון מהבל ימעם וקובץ על יד ירבה אם עושה אדם תורתו חבילות חבילות מתמעט ואם לאו קובץ על יד ירבה אמר י (רבה) ידעי רבנן להא מלתא ועברי עלה אמר רב נחמן בר יצחק אנא י עבדתה ואיקיים בידאי: ת"ר כיצד סדר משנה משה למד מפי הגבורה נכנם אהרן ושנה לו משה פירקו נסתלק אהרן וישב לשמאל משה נכנסו בניו ושנה להן משה פירקן נסתלקו בניו אלעזר ישב לימין משה ואיתמר לשמאל אהרן רבי יהודה אומר לעולם אהרן לימין משה חוזר נכנסו זקנים ושנה להן משה פירקן נסתלקו זקנים נכנסו כל העם ושנה להן משה פירקן נמצאו ביד אהרן ארבעה ביד בניו שלשה וביד הזקנים שנים וביד כל

תנל לו זו וזו. והא דאמר בפרק תלמידיו את ר' פרידא במה הארכת ימים אמר להן מעולם לא קדמני אדם לבית המדרש הא והא גרמא לו אי נמי באותה שעה לא ידע שאמר להן הקב"ה תנו לו זו וזו עד לאחר שחי

יע"ז שם). משבר כנפיר.

באהבתה תשגה תמיד. לשון משגה כמשמעו, נעכור להכתה תהיה שוגג בשאר עסקיך כי היא משמרת על שלך (משלי ה ים). יחרוך. נוטריקון יחיה ויאריך (ע"ז ים.). צייד הרמאי. שמרמה אנשים להראות כמה אני חכם ע בנהי הכי הכי יד גירסות הרבה משכח ומקלר ימיו דכתיב (דברים ל) כי הוא לכמיב (דבכים כ) כי הוק חיין ואורך ימיך (ע"ז יש.). צייד הרמאי יחרוך. בלשון אימרוכי אימריך (שבת ב:) כלומר יש לו עופות לחרוך ולאכול, כל מי שלומד וגורם מעט מעט יחחזר נולנו חנוחנים הרדה עד ששגור בפיו ואח״כ חוזר תלמודו מתחיים. וקרא אתמוחי מתמה וכי לא יחרוך מי שלידו רמייה

דגרים הרבה יחד אינו יכול

לחזור עליו פעמים רבות ומשכח (שם). על יד. מעט

(שם). נטוני אי יי.- ישבו לללדין (שמות לד לב). ישנו לללדין שמות לד לב). ישלשה שהיו מהלכין

אלא בשורה אחת, וכן מלינו במלאכי השרת מדכתיב

עליו, מכלל שבשורה אחת

זה אחר זה קיימי אין זה נצבים עליו אלא ראשון

נסתלקו זקנים.

רבינו חננאל

כל זמז שמומושמש בה אף ד"ת כו'. כיוצא בו יוחנז אילת אהבים תשגה תמיד, כגון ר' אלעזר בז פדת שהיה בשוק מוטל וסדינו בשוק. תנא בא אדם ליטלו מצא בו נחש וכבי אתונות אלו ת״ח רוכבי שרף. שעוסקין בתורה, ומבררין שיושבין ודנין דין אמת מקרא. דרך, אילו בעלי משנה. שיחו, שכל שיחתן דברי תורה. כתיב יחרך רמיה צידו, מר אם לא יחרך כנפי העוף רמיה צידו), כלומר אם יחרך כנפי העוף רמיה צידו, יעופו אם לא יחזיק בהם בטוב אריך ימים. כיוצא בו, הון מהבל ימעט. אם

חבילות חבילות ימעט. ואם קובץ על יד ומחזיקים ירבה. א' רבא הא מילתא גמירי לה רבנן ועברי עלה. ת"ר כיצד סדר המשנה משה רבינו למד מפי הגבורה, בא אהרן שנה לו משה פירקו. נסתלק אהרן וישב לו משמאל משה. נכנסו ים התופטות בפור דבו לכם התבחות, בא אווהן פטר לכור משך המהק אחרן, רי יהודה אוי אחרן לימין משה בני אחרן שנה להן פרקו. נסחלקו אלטור ישב לימין משה, איתמר ישב לשמאל אחרן, רי יהודה אוי אחרן לימין משה הוה חוזר [נכנסו זקינים שנה להם משה פרק]. נכנסו כל העם שנה להן פירקן נמצא ביד אחרן ארבע. מיכן א"ר אלעזר בן עזריה חייב אדם לשנות לתלמידו ד׳ פעמים קל וחומר, ומה אהרן שלמד מפי משה ומשה למד מפי הגבורה